

Kroonika

Akadeemilises Rahvaluule Seltsis

27. aprillil pidas Katre Kikas (FO) Akadeemilise Rahvaluule Seltsi koosolekul ettekande “Kirjutamine on minu meelest ikka alati üks väga armas töö olnud...” Jaan Saalvergi kirjutajaidentiteedist”.

Ettekande järel toimus ARSi üldkoosolek, mille päevakorras oli 2022. aasta tegevus- ja majandusaruanne, valiti juhatuse uued liikmed (Katre Kikas, Helen Kästik, Mare Kalda, Pihla Maria Siim ja Enn Kalev Tarto).

25. mai koosolekul pidas möödunud aasta Eesti folkloristika aastapremia laureaat Mari Sarv ettekande ”Folkloorse varieeruvuse jälil: arvutuslikke vaatlusi”, anti üle Eesti folkloristika aastapremia 2023. Preemia pälvis Anastasiya Astapova.

Katre Kikas

Eesti Rahvaluule Arhiivis

26. märtsil viis Janika Oras Eesti pärimusmuusikaõpetajate erialapäevadel Kihnus läbi arutelu regilaulu eluvõimalustest tänapäeval.

29. märtsil pidas Andreas Kalkun TÜ ajalooris ettekande kvääriajaloo ja folkloristika teemadel.

1. aprillil viis Janika Oras läbi regilaulukoolituse Eesti Folkloorinõukogu korraldatud Pärimusinkubaatoris Tallinnas.

1. aprillil osales Andreas Kalkun Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuseumis Jaanus Samma koostatud näituse “Vaikelud rahvuslikel motiividel” kataloogi esitlusel vestlusringis koos Jaanus Samma, Uku Lemberi, Kai Lobjakase ja Krista Kodresega.

2. aprillil viis Andreas Kalkun läbi tuuri näitusel.

5. aprillil pidas Risto Järv Viru Instituudi keelepäeval Jõhvi Mihkli kiriku pastoraadis ettekande “Viru keele ja meele leidmine rahvaluulearhiivi kogudes” ning Ave Goršič ettekande “Ise täis õne ja rõõmu. Mary Kaasiku ja Gustav Kallasto töö Viru rahvaluulekogujatena”.

10. aprilli seminaril esines Inna Lisnjak folkloristika seminaril ettekandega ukraina rahvapillidest kobza ja banduura ning pillimängupraktikatest.

11.–13. aprillini tegi Jüri Metssalu koos arheoloog Andres Tvauriga Rapla Vallavalitsuse tellimusel välitöid Hagudi raba piirkonna kultuuripärandi kaardistamiseks.

15. aprillil pidasid Janika Oras ja Taive Särg Eesti Muusikateaduse Seltsi Rudolf Tobiase juubelile pühendatud Tartu päeval ettekande “Eesti kunst on spekulatsioon, mis 100% dividendisid annab!” Rudolf Tobiase üleskutsed rahvaviiside kogumiseks”.

15. aprillil viis Janika Oras läbi ukraina kevadelaulude õpitoa Tartu ukraina vaba-tahtlike korraldatud kevadlaadal Pasha 2023 Annelinnas.

18. aprillil osales Anu Korb Tallinna Ülikooli raamatukogus toimunud Välis-Eesti Ühingu 95. aastapäeva konverentsil diskussioonil “Mis on Eesti eesmärk”.

19. ja 20. aprillil osalesid Mari Sarv ja Liina Saarlo Helsingi Ülikooli ja Soome Kirjanduse Seltsi ühise FILTER-projekti töörühma seminaril Soomes Vihtis.

21. aprillil Eesti Kirjandusmuuseumis toimunud Eesti Rahvaluule Arhiivi kaastööliste päeval andis president Alar Karis üle presidendi rahvaluule kogumispreamiad. Pille Kippar pälvis preemia rahvaluule-ainese kogumise eest kõrgkoolides aastatel 1973–2004 ning koori “Lubinokad” liikmete suurepärase kaastöö organiseerimise eest 2022. aasta kogumisvõistlusel “Muusika minu elus”. Anne Kurepalu sai preemia Lahemaa elu ning pärimuse järjekindla jäädvustamise eest aastail 1972–2022 ning väljapaistvate kaastööde eest aastatel 2013–2022. Henno Sepp sai preemia silmapaistva töö eest kogumisvõistlusel “Muusika minu elus”, Heinz Valk oma kaastööde eest Eesti Rahvaluule Arhiivile aastail 2006–2015 ning särava töö eest 2022. aasta kogumisvõistlusel “Muusika minu elus”.

Aktusel kõnelesid president Alar Karis, Piret Voolaid, Astrid Tuisk ja Risto Järv, kogumisvõistluse “Muusika minu elus” kokkuvõtteid tegid ja kaastöödest lugesid tekste Taive Särg, Ave Goršič, Marju Raju, Janika Oras ning Natali Ponetajev, oma kogumistööst rääkisid rahvaluulepreemia laureaadid Pille Kippar, Anne Kurepalu, Henno Sepp ning Heinz Valk. Uusi kogumisvõistlusi “Kohtumised metsloomadega” ja “Minu saunalugu” tutvustas Mathilda Matjus. Kaastööliste päeval esinesid muusikud Katariina Tirmaste ja Thea Kristal, ühislaulu saaliga võttis eest Valter Parve. Tänukontserdi kaastöölistele andis jazz-keelpillikvartett Lõõm.

21. aprillil toimunud seminaril “Naine ersa ja mokša kultuuris” esinesid ettekannetega Janika Oras ja Andreas Kalkun.

22. aprillil andis Janika Oras edasi rahvaluule arhiivi õnnitlused leelokoori Sõsarõ 50. juubelil Tallinnas ja salvestas ürituse ametlikku osa.

26. aprillil ilmus ERR teadusuudiste portaalis Novaator intervjuu Lona Pälli, Tõnno Jonuksi (EKM FO) ja Ulrike Plathiga (TLÜ) keskkonnaliikumistest ja keskkonnamoondustest Eestis.

27. aprillil avati Tampere Vapriikki muuseumikeskuses Eesti Rahva Muuseumi muinasjutunäitus “Olipa kerran, tarina satujen synnystä”. Näitused kuraatoriteks olid Katrin Sipilgas ja Jaak Kilmi, konsultandid-folkloristid Hanna Samola (Tampere Ülikool) ja Risto Järv. Vapriikki ja ERMi koostöös valminud näitus toetub 2020. aastal avatud Eesti Rahva Muuseumi näitusele “Elas kord...” ning on kohandatud Soome oludele.

30. aprillil juhendas Janika Oras Lummo Kati leelokoori pulmalaulude õpituba Tartus.

4.–6. maini osales Andreas Kalkun ettekandega “Soodoma varemeil. Kunstid Eric Stenbocki loomingus” Eesti Teaduste Akadeemia Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse, Tallinna Ülikooli ja Eesti Kunstiakadeemia konverentsil “Dekadents Eesti kultuuris: tõlge ja tõlgendus”.

5. mail pidas Mairi Kaasik Haapsalus Lääne Maakonna Keskraamatukogu VIII muinasjutukonverentsil “Muinasjutuvägi: Lood lükkavad liikuma” ettekande “Jooksujalu läbi eesti muinasjuttude”.

6. mail filmis Janika Oras jüripäeva ja Värska naase’ leelokoori juubeli tähistamist Värskas.

9.–11. maini osales Olha Petrovych Madridis tekstide arvutusliku analüüsi koolitusel, mida korraldas CLS INFRA ehk Kirjanduse arvutuslike uuringute taristu (*Computational Literary Studies Infrastructure*).

10. mail määrati Eesti Rahvuskultuuri Fondi allfondi Kristjan Toropi 2023. aasta kogumisstipendiumi toimkonna (Olga Ivaškevitsš, Risto Järv, Janika Oras, Jaanus Randma, Madli Teller) koosolekul stipendium Olev Jaksile pikaajalise ja süstemaatilise eesti lõõtsamuusika traditsiooni jäädvustamise ning populariseerimise eest.

11. ja 12. mail toimus Tartu Ülikoolis noorte kultuuriuurijate konverents “Noorte hääled”. ERA töötajatest esinesid Natali Ponetajev ettekandega “Vigala ja Kirbla kihelkonna lõõtspillimuusika 20. sajandil Eesti Rahvaluule Arhiivi materjalide põhjal” ning Getter Lauk ettekandega “Soostereotüübid Eesti lavarahvatantsud”, Mathilda Matjus

tutvustas ERA selleaastaseid kogumisvõistlusi. Konverentsi korraldajateks ERA poolt olid Mihkel Braun, Mathilda Matjus ja Natali Ponetajev.

13. mail esitas Janika Oras koos Leanne Barbo, Minni Orase ja Marion Selgalliga loodusega seotud ja Lasnamäega kohandatud regilaulu Biotoopia '23 kunstiprogrammi raames korraldatud "Maa-aluste võrgustike" loomingulisel teekonnal Loopealse tühermaal.

13. mail pidas Mari-Ann Rimmel Raasiku valla Aruküla kandi kohapärimust käsitleva ettekande Aruküla rahvamajas ajaloo hommikul "Kohapärimus meis endis".

17. mail esines Janika Oras Helsingis toimunud rahvusvahelisel itkutraditsiooni teemalisel konverentsil "Kadunud või elavad itkud" ettekandega "Sama värsimõõt, erinev esitusrütm – seto itkude ja tüüpiliste esitussituatsioonide suhted". Konverentsi avapäeval, **15. mail**, viis ta koos Lummo Kati leelokoori lauljatega läbi õpitoa Helsingi Kunstide Ülikoolis ja laulis koos leelokooriga õhtusel itkukontserdil.

18. mail esines Helen Kõmmus jutuvestmisfestivalil Ööbikuööd Kärddlas rahvalike laulude teemaliste lugude, laulude ja rahvalike pillilugudega.

19. mail tutvustas Janika Oras kirjandusmuuseumis eesti ja ukraina rahvalaule ja laulumänge Tartu Aleksander Puškini kooli lastekoori lauljatele.

20. mail toimunud muuseumiöö "Öös on liikumist" kirjandusmuuseumi ürituse raames olid tegevuses mitmed ERA inimesed. Getter Lauk, Mathilda Matjus ja Natali Ponetajev kutsusid kõiki pärimuslike mängude ja laulude õpituppa, Mathilda Matjus juhatas Lilla Daami ringkäiku, Enn Kalev Tartu tutvustas näitust "Mängud ja mängimine ERA fotodel" ning Kadri Tamm ja Astrid Tuisk jagasid külastajatele selgitusi kirjandusmuuseumi kohta.

24. ja 25. mail pidas Mari Sarv loengu regilaulude arvutianalüüsist Eesti Kirjandusmuuseumit külastanud Hugo Treffneri Gümnaasiumi õpilastele.

25. mail pidas Mari Sarv Akadeemilises Rahvaluule Seltsis ettekande "Folkloorse varieeruvuse jälil: arvutuslikke vaateid". Samal seltsi koosolekul kuulutati välja Eesti folkloristika aastapremia, mille üheks nominendiks oli rahvaluulearhiivi vanemteadur Liina Saarlo. 2023. aasta preemia pälvis Tartu Ülikooli folkloristika kaasprofessor Anastasiya Astapova.

29.–31. maini pidasid Taive Särg ja Ave Goršič Irimaal Dublini Ülikoolis (*University College Dublin*) Rahvusvahelise Arhiivinõukogu (ICA) Ülikoolide ja Uurimisasutuste

Arhiivide Sektsiooni (SUV – *Section of University and Research Institution Archives*) korraldatud konverentsil “Püsime liikumises: juurdepääs arhiividele – traditsioon ja muutused” (“Turning the wheel: access to archives – tradition and variation”) ettekande “Digiteerimine, levitamine, tõlkimine: folklooriarhiivide panus ökoloogilise teadlikkuse tõstmiseks” (“Digitalisation, dissemination, translation: the folklore archives’ contribution to ecological awareness”).

29. maist 2. juunini toimus Helsingis Soome Kirjanduse Seltsis Rahvalaulukomisjoni (*Kommission für Volksdichtung*) 51. konverents laulužanride sotsiaalsetest ja kultuurilistest kontekstidest. Eesti Rahvaluule Arhiivist esinesid konverentsil Janika Oras ettekandega ajalooliste laulužanride positsioonist ja tähendusest kaasaegsetes seto regilaulupraktikates (“Seto runosong tradition in the 21st century: The position and meaning of historical song genres in contemporary singing”), Liina Saarlo ettekandega 20. sajandi laulikute laulurepertuaari mitmekesisusest (“Those miserable, despised love songs. About the actual repertoire of 20th century singers”), Inna Lisniak ettekandega ukraina ballaadžanri arengutest (“The Ballad in Ukrainian Vocal Music: From Folklore to Modern”) ning Olha Petrovych ja Mari Sarv ühisettekandega Ukraina Podillia piirkonna ballaadide meelestatusest sõnastatistika alusel (“The Ballad as an Epic of Unfortunate Human Destiny: A Case Study of Folksongs of the Podillia Region of Ukraine”).

30. mail jõudis kuulajateni projekti “Regilaulu podcast” ehk maakeelse nimega taskuhäälingu neljas hooaeg, mille konsultandiks on Janika Oras.

2.–4. juunini tegid rahvusvahelise pärimuspeo Baltica kontsertidel Tallinnas välitöid Eesti Rahvaluule Arhiivi töötajad Olga Ivaškevitš ja Helen Kõmmus. **3. juunil** vedas Janika Oras eest regilaulutuba Tornide väljakul.

3. juunil kuulutati Tallinnas Eesti Lastekirjanduse Keskuses välja 31. Sten Roosi nimelise muinasjutuvõistluse võitjad. Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivi auhinna pälvisid Marta Roosme (Türi Põhikool) ning Danna Toht (Peetri Lasteaed-Põhikool), žüriiliikme Risto Järve auhinna Getlin Veber (Tallinna 21. Kool).

6. juunil Baltic Pride kultuurifestivali avamisel Tallinnas Fotografiskas andis sotsiaalkaitseminister Signe Riisalo üle vikerkaarekangelaste tunnustusmärgid. Andreas Kalkun pälvis tunnustusmärgi akadeemilise ja teadustegevuse eest.

7.–10. juunini Tšehhis Brnos Masaryki ülikoolis toimunud Rahvusvahelise Etnoloogia ja Folklooriühingu 16. kongressil (SIEF 2023) esinesid ERAst Ave Goršič ettekandega Eesti Rahvaluule Arhiivi toimimisest 1980. aastatel ja 1990. aastate algupoolel (“Encountering change, carving out certainty – a folklore archive in the wind of change from the

1980es to the 1990es”), Risto Järv ja Astrid Tuisk ettekandega ukraina sõjaga seotud meemide kogumisest (“Collecting Ukrainian Memes: Opportunities and Challenges”), Liina Saarlo ettekandega vastuolulistest kirjapanekutest rahvaluulearhiivi kogudes (“Conflicting representations of communities and individuals in digitized collections of Estonian Folklore Archives”) ja Mari Sarv ettekandega avalikkuse toetusest rahvaluulearhiivile 2020. aasta rahastuskriisis (“Power of the Public Voice: the ‘Song Festival’ of the Estonian Folklore Archives in 2020”).

10. juunil toimus Saksamaal Bucholzi linna lähedal Baltimaade jaanipidu, kus Getter Lauk, Natali Ponetajev ja Mathilda Matjus tutvustasid Eesti kombeid, traditsioone, tantse, muusikat ja käsitöid.

12. juunil käisid Getter Lauk, Natali Ponetajev ja Mathilda Matjus Berliini Riigiraamatukogus, kus tutvuti Johann Gottfried von Herderi kogus olevate ühtede vanimate säilinud eesti regilaulu tekstidega.

12.–14. juunini pidasid Ungaris, Budapestis poeetiliste tekstide statistilisele ja arvutuslikule analüüsile pühendatud konverentsiseeria “Plotting Poetry” kuuendal konverentsil “The Plot. Storytelling in Verse” Inna Lisniak ja Olha Petrovych ühisettekande riimide ja rütmiliste komponentide suhetest, tuginedes Ukraina Podillia piirkonna ballaadide muusika- ja tekstikorpusele. Mari Sarve ja Kaarel Veskise ühisettekande analüüsis erinevaid võimalusi sünonüümide automaatseks tuvastamiseks eesti regilaulude korpuses.

15. juunil pidas Risto Järv Tallinnas Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse muuseumiosakonnas aiaseminaril “Enam kui inim. Kirjandus ja kunst mitmeliigilises maailmas” ettekande “Naabrist parem. Meie muinasjutusiil”.

17. juunil tegi Jüri Metssalu välitöid Nedrema puisniidu kultuuripärandi kaardistamiseks.

17. juunil pidas Helen Kõmmus Sõru muuseumis Hiiumaal Torupilli Jussi fotonäituse avamisel ettekande “Torupillikuninga Juhan Maakeri elust ja pillimängust” ja mängis torupillil Torupilli Jussi pillilugusid.

23. juunil pidasid Natalia Abrosimova ja Taive Särg Saranskis Mordva Vabariigi valitsuse juures asuvas Humanitaarteaduste Instituudis (*Научно-исследовательский институт гуманитарных наук при Правительстве Республики Мордовия*) konverentsil “Folkloorimaastik täna: kultuuritraditsioonide representatsioonid, muutused, suundumused” (“Фольклорный ландшафт сегодня: Репрезентации культурных

UUDISED

традиций, трансформации, перспективы”) hübriidettekande “Vladimir Romaškini muusikaline pärand Eestis” (“Музыкальное наследие В. И. Ромашкина в Эстонии”).

28. juunil pidas Mari-Ann Remmel Värskas BaltHerNeti suvekoolis “Väliseesti kultuuri-pärand võõrsil. XI. Minu eesti juured” ettekande “Kohapärimusest ja identiteedist”.

29. juunil pidas Andreas Kalkun ettekande Helsingis Soome Kirjanduse Seltsis toimunud arhiiviallikate ja pärimusloome valikulisust käsitletud kollokviumil “Silenced Sources, Heritage, and the Oral-Literary Continuum – Rewriting the Margins of the National” ettekande Jakob Hurda ja Kaarle Krohni tegevusest seto laulude toimetamisel (“Tangled Lianas and Simple Wildflowers: Jakob Hurt and Kaarle Krohn Editing Seto Songs”).

Risto Järv, Mari Sarv

Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonnas

30. ja 31. märtsil osales Reet Hiimäe Eesti Rahva Muuseumi aastakonverentsil “Õige keha, vale keha” ettekandega “Kehalisusest pärimuslikes naiste rituaalides”.

13. ja 14. aprillil osales Mare Kõiva ERMis õpilaste teadustööde konkursi Teadusfest komisjoni töös ja andis üle Eesti-uuringute Tippkeskuse auhinnad.

26. aprillil ilmus ERR teadusuudiste portaalis Novaator intervjuu Lona Pälli (ERA), Tõnno Jonuksi (FO) ja Ulrike Plathiga (TLÜ) keskkonnaliikumistest ja keskkonnanfektidest Eestis.

27. aprillil pidas Katre Kikas Akadeemilise Rahvaluule Seltsi koosolekul ettekande “Kirjutamine on minu meelest ikka alati üks väga armas töö olnud...” Jaan Saalvergi kirjutajaidentiteedist”.

7. mail osales Tõnno Jonuks Tartu Maarja kirikus toimunud Eesti muusika päevade vestlusringis, kus arutleti Meelis Friedenthaliga vaimu teemal. Vestlust juhtis Märt-Matis Lill.

8. mail vestles Mare Kõiva Delfi Innovaatika *podcastis* Martin Hansoniga Eesti-uuringute Tippkeskuse teadussuundadest ja eesti keele arengust (<https://forte.delfi.ee/artikkel/120183362/kuula-saadet-folklorist-mare-koiva-eesti-keel-pole-kunagi-olnud-nii-rikkalik-kui-tana>).

12. mail külastasid osakonda neli ungari teadlast S. Petöfi muuseumist, neid võõrustasid meie osakonnas Mare Kõiva ja Nikolay Kuznetsov.

15.–17. maini osalesid Mare Kõiva, Tõnno Jonuks ja Nikolay Kuznetsov Kihnus kirjutamislaager-seminaril Arktika põlisrahvaste traditsioonide teemal.

15.–17. maini osales Reet Hiimäe Turus konverentsil “Religion and spirituality as sites of learning” ettekandega “Hop-on hop-off spirituality: from consumerism and entertainment to learning”.

18.–20. maini osales Mare Kõiva Zoomi vahendusel Minskis korraldatud rahvusvahelisel teaduskonverentsil “Rahvamuinasjutuproosa Euroopa ruumis: arhailine traditsioon *vs.* kaasaegne tõlgendus” plenaarettekandega “ATU 825 (Kurat Noa laevas) süžee eestlaste ja slaavlaste folklooris”.

18.–21. maini korraldas osakond Sergey Troitskiy, Anastasiya Fiadotava ja Liisi Laineste eestvõttel Tartus 15. rahvusvahelise teaduskonverentsi “Laughter and Its Features – On the Nature of Laughter” (Odessa–Tartu).

Osakonda esindasid ettekannetega Anastasiya Fiadotava (“Humorous support, serious critique: a politician’s cup in Belarusian online public sphere”); Sergey Troitskiy (“Humour and protest”); Liisi Laineste (“The grass is greener in tiktok: Dance videos as expressions of humorous creativity”); Guillem Castañar (Helsingi Ülikool, Soome), Liisi Laineste ja Anastasiya Fiadotava (“Current trends in humor practices of russian speakers in Estonia”); Alevtina Solovyeva (Tartu Ülikool) ja Anastasiya Fiadotava ühisettekandega (“Boiled shoe, enamoured cow and a Buddha in a fur: Buddhist humour in Mongolian communities”).

Huumorihuvilistel on võimalus konverentsi salvestusi järelvaadata KirmusTV vahendusel (<https://www.kirmus.ee/et/kirmusTV/kirmustv-jarelvaatamine>). Konverentsi toetasid Euroopa Liit Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu, Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Kultuurkapital.

22. maist 1. juunini viibisid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Bulgaarias projektiga “Religious Notions. Traditional Beliefs and the Opposition of Nature and Culture. New Realities, Theoretical Approaches and Interpretations” seotud plaanilistel välitöödel ja konverentsil, **24. mail** tähistati Kirilli ja Metodiuse päeva, 25. mail osaleti meditsiiniteemalisel seminaril, **29.–31. maini** konverentsil “Between the Worlds” 5, kus Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov esinesid posthumanismi töörühma paneelis “Entanglements in uncertain times: human-plant relations in agrarian life worlds” ettekandega “Moon and tree interaction in religious computer inputs”.

23. ja 30. mail osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Sofias (Bulgaaria) Etnoloogia ja Folkloori Instituudi korralisel folklooriseminaril “Traditsiooni uued ja vanad jooned”. Mare Kõiva esines ettekandega mesilastest (“Bees in religion, legends and beliefs”), Andres Kuperjanov rääkis jõhvikatest (“Cranberries and changes in the culture”).

29.–31. maini osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Sofias (Bulgaaria) 5. rahvusvahelisel konverentsil “Between the Worlds of Old and New Homes”, nende ühisettekandega kandis pealkirja “Multilocal living in Estonia”.

1. juunil modereeris Maris Kuperjanov SIEFi töörühma The Ritual Year veebinari.

2. juunil avati Tallinnas Suurgildi hoones Eesti Ajaloomuuseumi näitus “Miks Eesti ei ole kuningriik?”. Näituse üks kuraatoritest on Tõnno Jonuks. Näitust saab vaadata 1. septembrini.

5. juunil külastasid kirjandusmuuseumi Eesti Rahvusraamatukogu hariduskeskuse kolleegid. Reet Hiimäe tutvustas osakonna poolt oma tööd ja osakonna haridusalaseid projekte.

7.–10. juunini viibisid Mare Kõiva, Katre Kikas, Liisi Laineste, Anastasiya Fiadotava ja Andres Kuperjanov Brnos, kus osalesid Masaryki ülikoolis Rahvusvahelise Etnoloogia ja Folklooriühingu (*Société Internationale d’Ethnologie et de Folklore*, SIEF) 16. kongressil. Liisi Laineste (koos Coppélie Cocqiga) oli kokku pannud digitaalseid eluavaldusi uuriva ploki, kus Anastasiya Fiadotava pidas ettekande poliitilistest meemidest Eestis aastal 2022. Katre Kikas rääkis modernsest ebakindlusest ning 19. sajandi lõpu rahvaluulekogujate moraalsest dilemmadest. Mare Kõiva, kes juba pikka aega kuulub ühingu rituaalse aasta töörühma, arutles puudega seotud uskumuste ja rituaalide üle (“Own tree in religious views and rituals”). Koos Andres Kuperjanoviga pidasid nad ettekande ka posthumanismi uuringute plokis.

11.–16. juunini osales Reet Hiimäe ühe peaesinejana rahvusvahelisel limnoloogide kongressil (11th International Shallow Lakes Conference), kus ta rääkis naiste rituaali- ja tunnetusmaailmast, otsides sildu mineviku, oleviku ja tuleviku vahel.

15.–17. juunini osales Reet Hiimäe Tallinna Ülikooli korraldatud 13. rahvusvahelisel Lotmani konverentsil “Fear in culture and culture of fear” ettekandega “Fear and initiation: solitary rituals in Estonian folkloore”.

20. juunil kuulutati rahvusarhiivi peahoones Nooras 16 esitatud teose hulgast välja parim 2023. aastal ilmunud ajalooramat. Ekspertide kogu koosseisus Olev Liivik

(esimees), Kristina Jõekalda, Mihkel Mäesalu ja Kaarel Vanamõlder tõstis kõrgeimale kohale kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna juhtivteaduri Tõnno Jonuksi "Eesti muinasusundid". Raamatu on välja andnud Postimehe kirjastus.

21. juunist 3. juulini viibis Nikolai Anisimov välitöödel Udmurtias ja Baškortostanis.

23. juunil rääkis Nikolai Anisimov Saranskis Siberi udmurtide laulukultuuri teemal (tartlastest esinesid veel Eva Toulouze, kes rääkis udmurdi palvetest ja Taive Särg Romaškinest).

26.–30. juunini osales Nikolai Anisimov Peterburis 15. Venemaa antropoloogide ja etnoloogide kongressil, kus pidas koos Irina Ptšelovodovaga (Udmurdi ajaloo, keele ja kirjanduse instituut) ühisettekande Kama-taguste udmurtide lauludest matuse- ja mälestuskombestiku osana.

25. juunist 1. juulini osales Mare Kalda Sheffieldis (Inglismaa) Hallami ülikoolis toimunud Rahvusvahelise Tänapäevamuistendite Uurimise Seltsi (ISCLR) 40. konverentsil. Kummitusmajade folkloori käsitlevas paneelis esines ta ettekandega "Maja aknaaugud mustasid tontlikult". Üleloomulikust kogemusest jutustamine virtuaalses kogukonnas".

28. juunil olid Eesti Kirjandusmuuseumi külalisteks Zsolt Horvath, Ungari Rahvusliku Mälu Komitee (*Committee of National Remembrance*) asedirektor ja Liszti Instituudi direktor János Tischleri, kes uurisid lähemalt vabadusvõitleja ja luuletaja Enn Uiboga (1912–1965) seotud käsikirju jms materjale. Uibo 1956. aasta Ungari ülestõusule pühendatud luuletus "Mälestuspärg Ungari langenud vabadusvõitlejatele" viis vabadusvõitleja uuesti asumisele Mordvasse.

Ungari külalisi võõrustasid muuseumi poolt ning Enn Uibo käsikirju tutvustas EKLA juhataja Kristi Metste ja folkloristika osakonna juhataja Mare Kõiva.

29. juunil esines Nikolai Anisimov Ar-god trioga Soomes Kuhmo linnas korraldatud etnomuusika festivalil "Sommelo".

1. juulil osales Nikolai Anisimov koos Eva Toulouze'iga Kuhmos (Soome) korraldatud sugulaskeelte ja -rahvuste tuleviku teemalises seminaril.

1. juulil esines Reet Hiemäe koos Mare Kõivaga naiste rituaalide teemal "Maarjahein ja imevesi" Herbaticumi ravimtaimepeol.

3.–7. juulini toimus USA-s Bostonis Rahvusvahelise Huumoriuuringute Seltsi (*The International Society for Humor Studies*) konverents. Anastasiya Fiadotava pidas koos

Liisi Lainestega ettekande “Polarised but similar: Russian and Belarusian pro- and anti-democratic humour in the public sphere” ja koos Władysław Chłopickiga (Jagiełło Ülikool, Krakow) ettekande “Establishing in- and out-group boundaries in humour in the public sphere”. Lisaks osales ta ümarlaul, kus arutleti peatselt ilmuva väljaande “Handbook of Humor Research” teemadel.

22. juulil toimunud Äksi (eel)arvamusfestivalil kõneles Reet Hiimäe: “Toidu juurtest juurikate ja julgeolekuni”.

Soome-ugri kirjanduskohvik (SUKK)

20. aprillil käivitus Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi hõimurahvaste programmi toel Eesti Kirjandusmuuseumi üritustesari “Soome-ugri kirjanduskohvik ehk SUKK”. Kirjanduskohviku idee on selles, et teisi keeli avastatakse erinevate meelte abil; sama kirjandusteos kõlab eri keeltes ja nii saavad osalejad “maitsta” võõrast keelt seda kõneldes, sest iga keel ilmutab end täies kordumatuses ja unikaalsuses. Iga kohvikuõhtu pühendatakse ühele soome-ugri kirjandusteosele ja selle tõlgetele teistesse keeltesse.

Kirjanduskohvik (eestvedajad Sergei Troitskiy ja Nikolay Kuznetsov) kaasab eksperte, kes räägivad teose tekkimisloost ja selle tõlkimise iseärasustest, teksti mõistmise raskustest ja tõlgendamisest. Samuti kutsutakse osalema professionaalseid tõlkijaid, kes saavad esitada teose oma tõlkeversioone ja rääkida tõlkimise köögipoolest.

20. aprillil räägiti komi kirjakeele rajajast ja esimesest poeedist Ivan Kuratovist (1839–1875), kelle poeesiat on tõlgitud paljudesse keeltesse, näiteks eesti keeles on ilmunud 2005 tema luulekogu “Poleks kurbust, poleks rõõmu”, samuti leidub luuletusi 1996. aastal valminud valimikus “Enne koitu: soome-ugri luuleklassikat”. Õhtu külaline oli Arvo Valton. Vestlust modereerisid muuseumi teadurid Sergei Troitskiy ja Nikolay Kuznetsov.

15. mail oli Soome-ugri Kirjanduskohvikus tähelepanu keskmes udmurdi luuletaja Ašaltši Oki luuletus “Maantee ääres”. Vestlust modereerisid fennougrist Eva Toulouze ja muuseumi teadur Nikolai Anisimov.

12. juunil oli kõne all Sándor Petőfi luuletus “Nemzeti dal” (“Rahvuslaul”). Esinema olid kutsutud Tõnu Seilenthal ja Kristina Toth. Vestlust modereerisid Sergei Troitskiy ja Nikolay Kuznetsov.

Osakonna seminarid

Seminare toetab Eesti Kirjandusmuuseumi teadusprojekt EKM 8-2/20/3, nende toimumise tagab Mare Kalda.

3. aprillil olid *online*-seminaril tähelepanu all inimeste kodused fotoarhiivid praeguseks valdavalt anekteeeritud Luhanski oblasti aladel. Fotograaf ja visuaalantropoloog Vadim Lurie tutvustas oma 2018. ja 2019. aasta ekspeditsioonide tulemusi. Toona uuriti koostöös ukraina kunstiresidentuuriga “Плюс/Минус” koduseid fotoarhiive.

10. aprillil esines ingliskeelse ettekandega Inna Lisnjak, teemaks “Ukraina rahvapillid ja pillimängupraktikad: kobza ja banduura / National musical instruments of the Ukrainian people and performance practice: kobza and banduura”. Vaatluse all oli duuma-žanr (думи) – 15.–18. sajandist pärinevad eepilised suulise pärimuse teosed, mida ukraina kasakad kandsid ette kobza või banduura saatel.

17. aprillil esines Julia Schpinitzkaya ingliskeelse ettekandega “Saami helirituaalid ja pühapaikade akustika” (“Yoking with the Spirits: Sami Sound Rituals and Acoustics of Sacred Sites”).

18. aprillil esinesid digihumanitaaria seminaril teadlased Coppelie Cocq ja Stefan Gelfgren Umea ülikoolist, kes rääkisid digihumanitaaria teemadel ning vahetasid mõtteid oma kolleegidega Eesti Kirjandusmuuseumist digihumanitaaria uutest väljakutsetest nii Rootsis kui ka laiemalt Põhjamaade näitel ning arutleti, millised on selle valdkonna uued väljakutsed seoses Euroopa ja rahvusvaheliste teadusuuringutega.

8. mail sai kuulata Siim Sorokini ettekannet “Kahtluste taktis: umbusu ja avatud süžeede plottimine parvlaev Estonia huku näitel”. Ettekanne keskendus “rahvalikule kriminalistikale (*folk forensics*): *kontra-plottimisele*, mis umbusust ja kahtlustest motiveerituna, ent neid ühtlasi (taas)loovana; nende taktis ja alalises ringkäigus liikuvana ja peavoolu narratiividele vastanduvana võimaldab pakkuda värskemat teoreetilist vaatenurka rahvalikule “vandenõuteoretiseerimise” praktikale, kantuna sealjuures parvlaeva Estonia huku senikestvast digidiskursusest.

15. mail esines kirjanduslinna Tartu sellekevadine resident, ukraina luuletaja, prosaist ja ajakirjanik Olena Huseinova ettekandega “10 aastat Tartus: Hrytsko Hryhorenko” (“10 years in Tartu: Who is Hrytsko Hryhorenko?”).

Lesja Ukrainka mõju üle mõeldes jõudis Olena Hrytsko Hryhorenko (kodanikunimega Shura Sudovshchykova) kui kirjaniku juurde ning küsis: mida tegi Hrytsko

Hryhorenko Tartus, miks ilmus tema esimene proosateos just siin? Ja miks on nüüdisajal tähtis jutustada nende kultuuritegelaste elulugusid, kes millegipärast olid varju jäänud 20. sajandil?

21. juunil pidas poola slavist ja humanitaariadoktorant Krzysztof Małek Sileesia Ülikoolist Katowices ettekande looma-teoloogiast (*zootheology*). Tema uurimisprojekt "Õigeusklik looma-teoloogia Tatyana Goricheva esseedes" sünteesib kirjandusteaduse, teoloogia ja filosoofia meetodeid ning käsitleb inimese ja looma seoseid kristliku lunastuse kontekstis.

17. juulil oli võimalus kuulata bulgaaria pärandiuurijate Lina Gergova ja Yana Gergova ingliskeelset loengut "Vee alla jäänud pärand. Migratsioon, mälu ja kultuuriline representatsioon" ("Submerged heritage. Migrations, memories and cultural representations").

"Kultuurid sõjas"

Seminare toetas Euroopa Liit Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu (Eesti-uuringute Tippkeskus TK 145), seminare korraldab Sergei Troitskiy.

24. aprillil pidas *online*-seminaride sarja "Kultuurid sõjas" 7. kohtumisel "Militaarne tsensuur ja enesetsensuur Venemaal, Ukrainas, Euroopas ja Ameerikas sõja aksioloogia taustal" ingliskeelse ettekande "Vene sõjavastasest aktivismist, tsiviilühiskonnast ja (enese)tsensuurist Ukraina sõja ajal" ("Russian Anti-War Activism, Civil Society and (Self-)Censorship in Times of Russia's War in Ukraine" Natalia Kovyliava Johan Skytte poliitikauuringute instituudist (https://www.folklore.ee/ri/fo/konve/2022/cultures/seminar_7.pdf).

22. mail pidasid Guillem Castañar, Anastasiya Fiadotava ja Liisi Laineste sarja 8. kohtumisel "Huumor sõjas" ("Humor in the conditions of the war") ühise ettekande "Meemide mõjujõud" ("The Power of memes").

19. juunil oli 9. sõjaseminari teemaks "Sõja ja konkreetsete sündmuste kunstiline mõtestamine". Esinesid Michael Cole Tartu Ülikoolist ("Vaikus enne tormi. Ukraina kultuuriline vastupanu Venemaale enne 2014. aastat" ("The calm before the storm: Cultural resistance to Russia in Ukraine before February")) ja Svetlana Maslinskaya Grenoble'i Alpi Ülikoolist ("Ajarännak sõjateemalises lastekirjanduses. Meenutamisppragmaatika evolutsioon" ("Chrono-journey in Children's Literature about War: the Evolution of Commemorative Pragmatics")).

10. juulil toimus 10. *online*-sõjaseminar “Sõjafilosoofia ja sõda filosoofias. Filosoofiline vastukaja sõjale”. Sõja filosoofilisele mõtestamisele keskendusid kaks kõnelejat. Aleksey Kamenskikh Breemeni Ülikoolist esines ettekandega “Valgustusajastu patriarhist sõjakulliks. Voltaire, Katariina II ja antiigi fantaasiad” (“How to turn the Patriarch of the Enlightenment into a war hawk? Voltaire, Catherine II and the antiquising imagination”) ja Mihhail Nemtsev Sõltumatust Filosoofia Instituudist arutles teemal “Sõjafilosoofia ja sõda filosoofias. Filosoofiline vastukaja sõjale” (“Philosophy of War and War in Philosophy. Philosophical reaction to the war”).

Asta Niinemets

Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas

20. aprillil pidas Umeå Ülikooli ajaloo-, filosoofia- ja religiooniuuringute osakonna kaasprofessor Stefan Gelfgren avaliku loengu “Resistance, adaptation and embracement: how and why three different Christian movements use digital media” (“Vastupanu, kohanemine ja omaksvõtmine: kuidas ja miks kolm erinevat kristlikku liikumist kasutavad digitaalset meediat”).

21. aprillil pidas Umeå Ülikooli saami uuringute ja digitaalsete humanitaarteaduste professor Coppelia Cocq avatud loengu “Digitaalse uurimistöö eetika” (“Ethics in Digital Research”).

26.–28. aprillini pidas Ungari külalisõppejõud Simon Szilvás loenguid aines “Security Perspectives of the Changing Arctic Environment”, keskendudes Hiina ja USA võimevõitlusele Arktikas ja Euroopa riikide Arktika huvidele.

11. ja 12. mail toimus Tartu Ülikoolis noorte kultuuriuurijate konverents “Noorte hääled”. Korraldajad: Mihkel Braun, Miikael Jekimov, Liisi Jääts, Kristel Kivari, Helen Kästik, Mathilda Matjus, Saara Mildeberg, Natali Ponetajev, Ülo Valk.

Esinesid Tartu Ülikooli, Tallinna Ülikooli ja Eesti Muusikaakadeemia üliõpilased, lisaks pidasid ettekandeid mitmed gümnaasiumiõpilased. Konverentsi plenaarettekande pidas Diarmuid Ó Giolláin teemal “European Folklore Studies and the World Outside Europe”.

6.–12. juunini Brnos Masaryki ülikoolis korraldatud Rahvusvahelise Etnoloogia ja Folklooriühingu (*Société Internationale d’Ethnologie et de Folklore*) 16. kongressil esinesid hiljaaegu Eesti folkloristika aastapreemiaga pärjatud Anastasiya Astapova ja Maili Pilt

ühisettekandega vandenõuteooriate paljastamisele sotsiaalmeediagrupis. Liina Saarlo rääkis digitaalarhiivi üksikkasutajatest ja kogukondadest. Ülo Valk käsitles lugusid raskesti seletatavatest kokkupuudetest, Alexander Panchenko vaatles apokalüptilist ontoloogiat vene õigeusu näitel postsovetlikes oludes ning Art Leete ja Valeri Sharapov pidasid ühisettekande komi animismist.

Juunis ilmus Avatud Eesti Raamatu sarjas Madis Arukase vene keelest tõlgitud folkloristika ning strukturalistliku tekstiuurimise klassikasse kuuluv Vladimir Proppi “Imemuinasjutu morfoloogia” (kirjastus Ilmamaa). Teosele on järelsõna kirjutanud Ülo Valk.

15. juunil pidas Merili Metsvahi Tallinnas Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse aia-seminaril “Enam kui inim. Kirjandus ja kunst mitmeliigilises maailmas” ettekande “Liivimaa vaimulike arusaamad veekogude elususest 17. sajandi esimesel poolel” ja Risto Järv ettekande “Naabrist parem. Meie muinasjutusiil”.

15.–17. juunini toimus Tallinna Ülikoolis 13. Lotmani päevade konverents “Hirm kultuuris ja hirmukultuur”. Margaret Lyngdoh pidas ettekande “Sorcery and the Folkloristics of Fear: The Karbi Indigenous Context” ja prof. Ülo Valk ettekande “Encountering the Supernatural in a Secular Society: Alarming Cracks in Reason”.

Kaitstud bakalaureusetööd

Laura Prii kaitses 1. juunil bakalaureusetööd “Neiust naiseks: identiteedi leidmine eluloolistes intervjuudes”. Juhendaja kaasprofessor Merili Metsvahi, oponent kaasprofessor Tiiu Jaago.

Kaitstud magistritööd

Kristiina Siig kaitses 1. juunil magistritööd “Kristjan Toropi töö (pärimus)tantsu uurijana – mõjurid ja väljundid”. Juhendaja professor Kristin Kuutma, oponent külalislektor (eesti ja üldkeeleteaduse instituut) Juha-Matti Aronen.

Haozhen Li kaitses 1. juunil (EFRA õppekavalt) magistritööd “Xian Belief from Animal Worship towards Urban Shamanism: The Transformation of a Folk Belief in Contemporary Northeast China” (“Loomade austamisest linnašamanismi: Xian-uskumuste muutumine tänapäeva Kirde-Hiinas). Juhendaja professor Ülo Valk, oponent teadur Alevtina Solovyeva.

Tomás Londoño Mora kaitses 2. juunil õppekavas “Folkloristika ja pärandirakendused” magistritööd “Kolumbia toidupärandi kaitse poliitika ja praktikad: uurimus Llanero traditsioonide, Ajiaco Santafereno, and Cuy kohta”. Juhendaja Ester Bardone, oponent Anu Kannike (Eesti Rahva Muuseum).

Polina Holitsyna kaitses 2. juunil õppekavas “Folkloristika ja pärandirakendused” magistritööd “Eesti pagan-metal subkultuur: kogukond ja autentsus”. Juhendaja Madis Arukask, kaasjuhendaja Elo-Hanna Seljamaa; oponent Brigitta Davidjants (Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia).

Lodewyk Marthinus Barkhuizen kaitses 2. juunil õppekavas “Folkloristika ja pärandirakendused” magistritööd “Karnevali ümbermõtestamine: allegooriliste autode ehitamine ja lagunemine Cabo Verde *Carnaval Soncent*’il”. Juhendaja Elo-Hanna Seljamaa, oponent Tiina Sepp.

Susanna Homuha kaitses 1. juunil etnoloogia erialal magistritööd “Illegal Hidden Cameras in South Korea: The Impact of Molka on Young University Educated Women and Gender Relations”. Juhendaja etnoloogia teadur Terje Toomistu ja retsensent orientalistikakeskuse teadur Mari Valdur.

Liilia Laaneman-Nekoliak